

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА**

**Навчально-науковий педагогічний інститут
імені В.О. Сухомлинського**

Кафедра фізичної культури та спорту

«Допущений до захисту»

Завідувач кафедри

В. М. Лелека

«25» червня 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»
на тему: «КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

Виконала: студентка групи 4831з

Костецька А.С.

Керівник роботи:

кандидат пед. наук

Ізбаиш Л.М.

Миколаїв – 2026 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий педагогічний інститут
імені В.О. Сухомлинського

Кафедра фізичної культури та спорту
Спеціальність 014.11 Середня освіта (Фізична культура)
Освітня програма «Середня освіта (Фізична культура)»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
В.М. Лелека

«25» вересня 2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студентці Костецькій А.С.

1. Тема роботи: «Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури: теорія і практика»

Керівник роботи Ізбаш Леонід Михайлович, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фізичної культури та спорту

Затверджені наказом ректора №386-УЧ від «04» червня 2026 року.

1. Термін подання роботи: червень 2026 р.

1. Вихідні дані по роботі: У ході дослідження проаналізовано науково-теоретичні підходи до проблеми формування професійних компетентностей учителів фізичної культури. Визначено структуру та зміст основних професійних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури. Досліджено сучасний стан сформованості професійних компетентностей у студентів спеціальності «Фізична культура». Розроблені педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі ЗВО. Проведено формувальний експеримент і оцінено його ефективність.

2. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів):

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

- 1.1. Сутність поняття «професійна компетентність» майбутнього вчителя
- 1.2. Структура та класифікація професійних компетентностей учителя фізичної культури
- 1.3. Компетентнісний підхід у системі вищої педагогічної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід

РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

- 2.1. Організація і методика дослідження
- 2.2. Характеристика вибірки, етапів і методів оцінювання рівня компетентностей
- 2.3. Аналіз результатів констатувального етапу дослідження
- 2.4. Визначення проблем та труднощів у реалізації компетентнісного підходу

РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

- 3.1. Розробка педагогічних умов реалізації компетентнісного підходу у фаховій підготовці
- 3.2. Впровадження інноваційних освітніх технологій (тренінги, кейси, проєктна діяльність)
- 3.3. Проведення формувального етапу дослідження
- 3.4. Аналіз ефективності запропонованих заходів за результатами контрольного етапу

3. Перелік презентаційних матеріалів, виконаний в програмі Power Point.

4. Дата видачі завдання 25 вересня 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вивчення літературних джерел з предмету дослідження	Вересень 2025	виконано
2.	Складання розгорнутого плану кваліфікаційної роботи та ознайомлення керівника з планом кваліфікаційної роботи	Вересень 2025	виконано
3.	Підготовка розділу 1 Теоретико-методологічні основи компетентнісного підходу у підготовці вчителя фізичної культури	Жовтень-грудень 2025	виконано
4.	Підготовка розділу 2 Дослідження стану сформованості професійних компетентностей у майбутніх учителів фізичної культури	Січень-лютий 2026	виконано
5.	Підготовка розділу 3 Методичні засади вдосконалення підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі компетентнісного підходу	Березень-квітень 2026	виконано
6.	Проаналізувати результати дослідження та сформулювати висновки Визначити перспективи подальших досліджень	Квітень 2026	виконано
7.	Апробація дослідження у вигляді тез	Травень 2026	виконано
8.	Оформлення кваліфікаційної роботи	Травень 2026	виконано
9.	Передача кваліфікаційної роботи рецензенту для рецензування	Червень 2026	виконано
10.	Передача кваліфікаційної роботи науковому керівнику для написання відгуку	Червень 2026	виконано
11.	Підготовка доповіді у вигляді презентації	Червень 2026	виконано
12.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	Травень 2026	виконано
13.	Захист кваліфікаційної роботи	Червень 2026	виконано

Студентка

Керівник роботи

А.С. Костецька

Л.М. Ізбаш

АНОТАЦІЯ

Костецька А.С. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури: теорія і практика.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 014 Середня освіта, освітньої програми «Середня освіта (Фізична культура)».

Миколаїв: Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, 2026. 53 с.

Метою дослідження було теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов реалізації компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань обрано такі методи дослідження: теоретичні: аналіз наукової літератури, узагальнення, систематизація, моделювання; емпіричні: анкетування, опитування, тестування, спостереження; статистичні: кількісна та якісна обробка результатів експериментального дослідження з використанням методів математичної статистики.

Практичне значення дослідження полягає у розробці та впровадженні методичних рекомендацій для викладачів і студентів факультетів фізичного виховання щодо ефективного впровадження компетентнісного підходу в процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Ключові слова: учитель фізичної культури, компетентнісний підхід, фізична культура, професійна компетентність, вища педагогічна освіта.

ABSTRACT

Kostetska, A.S. The Competency-Based Approach in the Training of Future Physical Education Teachers: Theory and Practice.

Qualification work in the specialty 014 Secondary Education, educational program «Secondary Education (Physical Culture)».

Mykolaiv: Admiral Makarov National University of Shipbuilding, 2026. 53 p.

The aim of the study was to provide a theoretical justification and experimental verification of the pedagogical conditions for implementing the competency-based approach in the professional training of future physical education teachers.

To achieve the objective and address the set tasks, the following research methods were selected: theoretical: analysis of scientific literature, generalization, systematization, modeling; empirical: questionnaires, surveys, testing, observation; statistical: quantitative and qualitative processing of experimental research results using methods of mathematical statistics.

The practical significance of the study lies in the development and implementation of methodological recommendations for faculty and students of physical education departments regarding the effective implementation of the competency-based approach in the professional training of future physical education teachers.

Keywords: physical education teacher, competency-based approach, physical education, professional competence, higher teacher education.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	10
1.1.Сутність поняття «професійна компетентність» майбутнього вчителя.....	12
1.2. Структура та класифікація професійних компетентностей учителя фізичної культури.....	13
1.3. Компетентнісний підхід у системі вищої педагогічної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід.....	17
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	31
2.1. Організація і методика дослідження.....	31
2.2. Характеристика вибірки, етапів і методів оцінювання рівня компетентностей.....	32
2.3. Аналіз результатів констатувального етапу дослідження.....	35
2.4. Визначення проблем та труднощів у реалізації компетентнісного підходу.....	35
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ.....	38
3.1. Розробка педагогічних умов реалізації компетентнісного підходу у фаховій підготовці.....	38
3.2. Впровадження інноваційних освітніх технологій (тренінги, кейси, проєктна діяльність).....	39
3.3. Проведення формувального етапу дослідження.....	42
3.4. Аналіз ефективності запропонованих заходів за результатами контрольного етапу.....	43
Висновки до розділу 3.....	45
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена необхідністю оновлення змісту, форм і методів підготовки фахівців фізичного виховання відповідно до вимог Нової української школи, стандартів вищої освіти та запитів сучасного суспільства. Сучасний учитель фізичної культури має бути не лише носієм знань, а й організатором рухової активності, мотиватором здорового способу життя, консультантом з питань фізичного розвитку школярів, що потребує високого рівня професійної компетентності.

У сучасних умовах реформування системи освіти України особливого значення набуває переорієнтація професійної підготовки педагогів на основі компетентнісного підходу. Такий підхід передбачає формування у здобувачів вищої освіти не лише знань і вмінь, а й здатності застосовувати їх у реальних професійних ситуаціях. У цьому контексті підготовка майбутніх учителів фізичної культури має забезпечити високий рівень сформованості фахових, методичних, комунікативних, організаційних та інноваційних компетентностей, що дозволяють ефективно здійснювати освітню діяльність у динамічному соціокультурному середовищі.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень, питання практичного впровадження компетентнісного підходу у процес професійної підготовки вчителя фізичної культури, зокрема в умовах цифровізації освіти та змін у структурі педагогічної практики, потребує подальшого вивчення.

Тому одним із основних завдань сучасної вищої освіти є питання впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку студентів. Основна увага акцентується на компетенціях, що сприяють адаптації фахівців до мінливих умов сучасного ринку праці й бурхливого розвитку науки й техніки. Сьогодні компетентнісний підхід стає невід'ємним складником освітньої галузі. Проблема формування професійної

компетентності майбутніх фахівців у процесі навчання у вищому навчальному закладі привертає увагу багатьох учених. Зацікавленість науковців аспектами формування професійної компетентності зумовлена: переходом світової спільноти до інформаційного суспільства, де пріоритетним вважається не просто нагромадження майбутніми фахівцями знань, предметних умінь і навичок, але формування вміння вчитися, оволодіння навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання упродовж життя [6]. Більшість дослідників зазначають, що завдання сучасної вищої освіти полягає в тому, щоб не тільки дати професійні знання, а й підготувати фахівця, який глибоко розуміє і знає свою роль у суспільстві, вміє творчо використовувати здобуті знання на практиці, а також вміє працювати з людьми у колективі. Відповідно до цього розглядається якість професійної освіти. М.Нагач зауважує, що компетентнісний підхід стає останнім часом все більш поширеним і претендує на роль концептуальної основи освітньої політики, здійснюваної як державами, так і впливовими міжнародними організаціями, підсилює практичну орієнтацію освіти, підкреслює значення досвіду, умінь та навичок, що спираються на наукові знання [8]. Дослідження теоретико-методологічних засад компетентнісного підходу здійснювали науковці В.Байденко, Н.Бібік, Е.Зеєр, І.Зимня, А.Маркова, О.Овчарук, В.Петрук, О.Пометун, С.Раков, М.Розов, О.Савченко, Ю.Татур, Ю.Тихомиров, А.Хуторський; впровадженню цього підходу у професійну підготовку фахівців значну увагу приділили А.Алексюк, В.Бондар, Н.Дем'яненко, В.Євдокимов, А.Капська, С.Козак, М.Лазарєв, О.Мармоза, Л.Нічуговська, В.Олійник, О.Романовський, В.Сидоренко, Т.Сорочан; шляхи модернізації освіти на компетентнісній основі розроблялися Б.Гершунським, Б.Ельконіним, Н.Кузьміною, А.Марковою, В.Сериковим, І.Фрумїним, В.Шадриковим, С.Шишовим; окремі проблеми компетентнісного підходу у системі вищої освіти розглядалися у роботах І.Бабіна, П.Бачинського, Г.Гаврищак, Н.Дворнікової, І.Драча, Л.Коваль,

Я.Кодлюк, О.Локшиної, М.Нагач, Н.Нагорної, С.Ніколаєнко, О.Овчарук, Л.Пильгун, І.Родигіна, О.Садівник, Л.Сень, С.Сисоєвої, О.Ситник, Г.Терещук, С.Трубачевої, Н.Фоменко

Науковці та дослідники останнім часом приділяють значну увагу висвітленню цього проблемного питання, зокрема: Скачедуб Н. у своїй науковій розвідці обґрунтовує педагогічні умови, реалізація яких сприятиме успішному формуванню здоров'язберезувальної компетенції майбутніх учителів фізичної культури [22]; Данишко О. актуалізує проблему розробки траєкторії професійного розвитку педагога нової української школи на засадах компетентнісного підходу [8]; Петренко Ю. визначає, що інформаційна компетентність є частиною професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та виражається в наявності комплексу знань, умінь і навичок та рефлексивних установок у взаємодії з інформаційним середовищем [20].

Отже, обрана нами тема **«Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури: теорія і практика»** є актуальною й на часі, оскільки потребує ґрунтовного наукового осмислення та подальшого дослідження. Варто підкреслити, що вона не є вичерпною, адже постійно відкриваються нові підходи, методи й засоби, які потребують аналізу й адаптації до сучасних умов ЗВО.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці, уточнити сутність і зміст понять «компетентнісний підхід», «професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури», «професійна компетентність учителя фізичної культури».

2. Визначити структурні компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

3. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

4. Розробити та впровадити модель реалізації компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

5. Експериментально перевірити ефективність визначених педагогічних умов і розробленої моделі реалізації компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

6. Проаналізувати результати педагогічного експерименту та розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах компетентнісного підходу.

Об'єкт дослідження – професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – компетентнісний підхід як основа формування професійних компетентностей у майбутніх учителів фізичної культури.

Методи дослідження: *теоретичні:* аналіз наукової літератури, узагальнення, систематизація, моделювання; *емпіричні:* анкетування, опитування, тестування, спостереження; *статистичні:* кількісна та якісна обробка результатів експериментального дослідження з використанням методів математичної статистики.

База дослідження: дослідження проводилося у НУК імені адмірала Макарова.

Практичне значення полягає у розробці та впровадженні методичних рекомендацій для викладачів і студентів факультетів фізичного виховання

щодо ефективного впровадження компетентнісного підходу в процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати експериментального дослідження опубліковано у збірнику тез до Дня науки «Фізична культура і спорт. Теорія, практика, інновації» (2026р.).

Кваліфікаційна робота виконана як самостійний фрагмент планової науково-дослідної теми кафедри фізичної культури та спорту ННПІ імені В.О.Сухомлинського «Інноваційні технології у формуванні необхідних компетенцій майбутніх фахівців фізичної культури і спорту (№ 0124U001994)».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота викладена на 53 сторінках тексту, містить 10 таблиць та 2 рисунки. У бібліографії подано 26 джерел, з них 1 зарубіжне.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

1.1. Сутність поняття «професійна компетентність» майбутнього вчителя

Аналізуючи наукову літературу, ми прийшли до висновку, що у професійній педагогіці немає одностайного підходу до розуміння поняття "компетентнісний підхід в освіті". Різні автори вкладають різний зміст у це поняття. Наприклад: – компетентнісний підхід означає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань, формуванням навичок, створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність випускника до виживання і стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багатоаспектного соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно і комунікаційно насиченого простору [10];

– особливості навчання на основі компетентності: навчання сконцентроване на вихідних результатах, а не на вхідних; враховується переважно здатність виконання практичних завдань, але беруться до уваги і знання; навчання у виробничих умовах (принаймні частина навчання відбувається на робочому місці в умовах виробництва) [1];

– компетентнісний підхід – це сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів [7];

– компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури, досвіду фахової діяльності та творчості, що конкретизується у

певній системі знань, умінь, готовності до професійного вирішення поставлених завдань та проблем [2];

– компетентнісний підхід – ставлення на перше місце не поінформованості студента, а його вміння розв'язувати проблеми, що виникають у пізнавальній, технологічній і психічній діяльності, у сферах етичних, соціальних, правових, професійних, особистих взаємовідносин. З огляду на це, зазначений підхід передбачає такий вид змісту освіти, який не зводиться до знаннєво-орієнтованого компонента, а передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій [9].

На думку Л.Коваль, у вищій освіті перехід на компетентнісно орієнтовану підготовку розглядається в двох аспектах. По-перше, відбувається модернізація змісту професійної освіти, що передбачає його відбір і структурування з одночасним визначенням результативного складника освітнього процесу – набуття студентами компетентностей. По-друге, постає потреба навчити майбутніх фахівців ключовим та предметним компетентностям [5].

Загальною ідеєю компетентнісного підходу є компетентнісно орієнтована освіта, яка спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї життєдіяльності. Він передбачає пріоритетну орієнтацію на цілі-вектори освіти: здатність до навчання, самовизначення (самодетермінації), самоактуалізація, соціалізація та розвиток індивідуальності. В такому випадку, впровадження компетентнісного підходу у професійній освіті виступає фундаментом формування компетентного фахівця, який володіє культурою професійної діяльності. Саме компетентнісний підхід дозволяє здійснити відбір змісту професійної освіти відповідно до потреб особистості, що розвивається і одночасно

орієнтує його на інноваційний досвід успішної професійної діяльності в конкретній галузі. [3].

Приймак С. стверджує, що професійна підготовка вчителя фізичної культури є цілісним і багатокомпонентним процесом, спрямованим на формування у майбутнього педагога знань, умінь, навичок і особистісних якостей, необхідних для ефективного здійснення освітньої діяльності в галузі фізичного виховання. Вона поєднує в собі теоретичну, методичну, практичну та педагогічну складові, що забезпечують готовність майбутнього фахівця не лише передавати знання, а й формувати у здобувачів освіти мотивацію до здорового способу життя, фізичного розвитку, безпечної поведінки та самореалізації [21, с. 143].

Взагалі, поняття «підхід» у загальному розумінні означає певну сукупність різноманітних засобів та прийомів, які діють певним чином на когось. У науковому розумінні поняття «підхід» тлумачиться як вихідна позиція, що складає основу дослідницької діяльності. Це орієнтує людину на постійне професійне й особистісне самовдосконалення, самостійний пошук нових знань, самостійний розвиток необхідних умінь та навичок. Компетентнісний підхід зміщує акценти з процесу нагромадження нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку в майбутніх фахівців здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання й досвід у різних ситуаціях, що потребує від викладача зміщення акцентів у навчально-виховній діяльності з інформаційної до організаційно-управлінської площини.

Тобто, якщо в першому випадку він відіграє роль ретранслятора знань, то в другому – організатора освітньої діяльності. Також змінюється і модель поведінки студента – дослідницько-активна самостійна діяльність приходить на зміну пасивному засвоєнню знань. Процес наповнюється розвивальною функцією, яка стає інтегрованою характеристикою навчання. Така характеристика має сформуватись у процесі навчання і включає знання,

вміння, навички, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [5].

Сучасна підготовка вчителя фізичної культури передбачає засвоєння основ анатомії, фізіології, педагогіки, психології, теорії та методики фізичного виховання, адаптивної фізичної культури, а також проходження педагогічної практики в умовах інклюзивного та загальноосвітнього середовища. Важливою є здатність майбутнього вчителя створювати безпечне, мотивуюче та індивідуально орієнтоване освітнє середовище, що відповідає принципам Нової української школи та інклюзивної освіти.

Особливе значення має формування професійних компетентностей, які охоплюють здатність до педагогічної взаємодії, розробки навчальних програм, оцінювання результатів діяльності учнів, адаптації вправ до індивідуальних потреб. Підготовка також повинна включати розвиток інноваційного мислення, інформаційно-комунікаційної компетентності, навичок саморозвитку й рефлексії [17, с. 163].

З огляду на сучасні освітні виклики, професійна підготовка вчителя фізичної культури повинна бути гнучкою, орієнтованою на компетентнісний підхід і здатною відповідати вимогам інклюзивного навчання, цифровізації освіти та інтеграції фізичної культури в загальний розвиток особистості дитини.

У праці Котової О. знаходимо таке визначення *професійної компетентності майбутнього вчителя* – це сукупність знань, умінь, навичок, цінностей і особистісних якостей, які забезпечують ефективне виконання професійних функцій і сприяють успішній діяльності у сфері освіти [12, с. 240].

Основні характеристики професійної компетентності:

- Знання – глибоке розуміння предметної області, педагогіки, методик навчання, психології учнів, особливо в умовах інклюзивної освіти.

- Уміння та навички – практична здатність застосовувати теоретичні знання в навчальному процесі, адаптувати підхід до потреб різних учнів, організовувати безпечне та ефективне навчання.
- Особистісні якості – відповідальність, терплячість, емпатія, комунікабельність, здатність до самоаналізу та самовдосконалення.
- Ціннісне ставлення – професійна етика, мотивація до постійного розвитку, готовність працювати в команді та дбати про благополуччя учнів.
- Здатність до рефлексії – оцінка власної діяльності та її результатів, внесення коректив для підвищення якості викладання [10].

Професійна компетентність включає:

- Педагогічну компетентність – знання методів і технологій навчання, вміння планувати й реалізовувати навчальний процес.
- Психолого-педагогічну компетентність – розуміння особливостей розвитку учнів, особливо дітей з особливими освітніми потребами.
- Методичну компетентність – володіння методиками викладання, уміння адаптувати навчальний матеріал.
- Соціальну компетентність – вміння будувати партнерські стосунки з учнями, батьками та колегами.
- Інноваційну компетентність – здатність впроваджувати новітні технології та підходи в освітній процес [23, с. 207].

Професійна компетентність є основою для забезпечення якісної освіти, адаптації до змін у суспільстві та освіті, особливо в умовах інклюзивної практики, де важливо враховувати індивідуальні потреби кожного учня.

1.2. Структура та класифікація професійних компетентностей учителя фізичної культури

Водночас у системі компетентнісного підходу до навчання у вищій школі нових акцентів набувають вимоги до форм і засобів навчання. Професійному становленню фахівців сприяють інноваційні та інтерактивні форми навчання: індивідуальна, інформаційно-технологічна, проектна та інші. Не менш важливим у реалізації компетентнісного підходу є дистанційна форма навчання, особливо для студентів, що навчаються без відриву від виробництва і вирішують комплекс завдань самостійно. Доцільно віддати перевагу тим засобам навчання, які містять комунікативно-ситуативні завдання, завдання, що потребують залучення досвіду студентів, наближені до життя, майбутньої професійної діяльності, стимулюють їх активну розумову діяльність. Як наголошує Л.Іванова, "компетентнісний підхід вимагає застосування активних форм навчання, використання сучасних технологій, тому знання неможливо дати на десять років вперед, треба вчити вчитися і перенавчатися та головним критерієм навченості вважати готовність до самостійної діяльності на наступному етапі (або в навчанні, або в житті)" [4]. Компетентнісний підхід до професійної підготовки повинен охоплювати поряд із конкретними знаннями й уміннями студентів їхні здібності, готовність до пізнання, до професійної діяльності, соціальні навички тощо. Формування інструментальних, міжособистісних і системних компетенцій є важливим елементом професійної підготовки майбутніх фахівців. Впровадження компетентнісного підходу як одного з основних напрямів модернізації вищої освіти України вимагає розв'язання певних проблем, зокрема: оновлення стандартів вищої освіти шляхом розробки концептуальних засад для створення моделі випускника вищого навчального закладу як системи моделей його професійної діяльності та освітньо-професійної підготовки, відповідно до зміни освітньої парадигми розробки і впровадження єдиних підходів до побудови педагогічної системи, яка відповідала б головному завданню вищої школи – формуванню компетентності майбутнього фахівця та інших.

Вітюк В. розглядає професійну компетентність учителя фізичної культури як таку, що складається з кількох взаємопов'язаних компонентів, які забезпечують ефективність його діяльності:

1. Знаннєвий компонент. Володіння теоретичними знаннями з фізичної культури, анатомії, фізіології, методики викладання, педагогіки і психології.

2. Практичний (оперативний) компонент. Вміння та навички організації і проведення уроків, адаптації вправ, застосування засобів фізичного виховання, забезпечення безпеки учнів.

3. Мотиваційно-ціннісний компонент. Внутрішня мотивація до професійного зростання, усвідомлення важливості здорового способу життя, відповідальність за розвиток учнів.

4. Комунікативний компонент. Здатність налагоджувати ефективну взаємодію з учнями, батьками, колегами, створювати сприятливий психологічний клімат.

5. Рефлексивний компонент. Уміння аналізувати власну діяльність, оцінювати результати, коригувати педагогічні підходи [5, с.4].

Ми проаналізували розглянуті нами наукові публікації та визначили наступні види професійних компетентностей учителя фізичної культури залежно від змісту та спрямованості (таблиця 1.1.):

Таблиця 1.1.

**Класифікація професійних компетентностей
учителя фізичної культури**

Вид компетентності	Її характеристика
Професійно-педагогічні компетентності	Знання теорії та методики фізичного виховання. Вміння планувати і проводити уроки, тренування. Знання основ вікової фізіології і анатомії. Навички індивідуалізації навчання, адаптації вправ

Психолого-педагогічні компетентності	Розуміння особливостей фізичного, психічного та емоційного розвитку учнів. Вміння працювати з різними категоріями учнів, у тому числі з особливими освітніми потребами. Застосування методів мотивації і підтримки.
Соціальні компетентності	Комунікативні навички. Вміння працювати в команді. Формування здоров'язбережувальної культури серед учнів
Інноваційні компетентності	Використання сучасних технологій і методик. Постійне професійне вдосконалення. Здатність впроваджувати нововведення в навчальний процес

Професійна компетентність учителя фізичної культури охоплює різні аспекти його діяльності, що забезпечують успішне і безпечне навчання учнів. По-перше, це володіння знаннями з методики проведення уроків, анатомії та фізіології, що дозволяє планувати та проводити заняття з урахуванням вікових особливостей учнів. Важливою складовою є вміння адаптувати фізичні вправи для дітей з різним рівнем підготовки, зокрема для учнів з особливими освітніми потребами, що сприяє інклюзивності навчального процесу.

Педагог також повинен мати розвинуті психолого-педагогічні навички, здатність мотивувати дітей, які можуть відчувати труднощі, та створювати позитивну атмосферу на заняттях. Важливою є здатність розпізнавати ознаки перенавантаження або стресу і вчасно коригувати навчальний процес, забезпечуючи комфорт і безпеку учнів [4].

Організаційно-управлінські компетентності включають здатність ефективно організовувати навчальний процес і спортивні заходи, дотримуючись норм безпеки, вести облік здоров'я учнів, а також тісно

співпрацювати з медичним персоналом і батьками. Це допомагає підтримувати контроль за технікою безпеки під час уроків і змагань.

Соціальні компетентності передбачають налагодження ефективної комунікації з учнями, їхніми батьками і колегами, формування командного духу та здоров'язбережувальної культури в школі. Завдяки цьому вчитель сприяє соціалізації учнів і розвитку їхніх комунікативних навичок.

І нарешті, важливим аспектом є інноваційна компетентність – готовність застосовувати сучасні технології та методики, наприклад, використання цифрових засобів для моніторингу фізичної активності або впровадження адаптивних вправ для дітей з ООП. Постійне професійне зростання через участь у тренінгах і семінарах дозволяє вчителю підтримувати високий рівень фахової майстерності.

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок, що з позицій компетентнісного підходу рівень освіти визначається здатністю фахівця вирішувати проблеми різної складності на основі наявних знань та досвіду, а професійну компетентність випускників ЗВО ми визначаємо як сукупність базових фахових знань, умінь і навичок, попереднього практичного досвіду творчої діяльності та позитивного ставлення до неї, що зумовлює їхньою готовність до успішної професійної діяльності.

Таким чином, професійна компетентність учителя фізичної культури – це комплексна система знань, умінь, цінностей і навичок, яка забезпечує якісне, безпечне та інклюзивне фізичне виховання учнів.

1.3. Компетентнісний підхід у системі вищої педагогічної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід

Перевага компетентнісного підходу полягає у тому, що він дає змогу оцінити як знаннєву компоненту, так і особистісні зміни фахівця, які відбулись у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

Запровадження компетентнісного підходу у вищому навчальному закладі потребує значних зусиль професорсько-викладацького складу з визначення кола компетенцій, які мають бути сформовані у майбутнього фахівця, виокремлення їх змісту та критеріїв, які б дали змогу визначати рівень сформованості компетенцій

У вітчизняній і зарубіжній науці розроблено теоретичне підґрунтя для розв'язання зазначеної проблеми. Так, теоретичні й методичні засади компетентнісного підходу в системі вищої та загальної середньої освіти висвітлено в працях В. Байденко, Н. Бібік, І. Зимньої, І. Єрмакова, Н. Кузьміної, В. Лозової, О. Пометун, М. Степка, А. Хуторського, В. Хутмахера та інших. Теоретичні й практичні основи професійної підготовки вчителя фізичної культури до педагогічної діяльності, сутність і специфіку педагогічних умінь, механізми їх формування в професійнопедагогічній підготовці досліджено в працях М. Віленьського, Л. Лубишевої, А. Матвєєва, Л. Сущенко, Б. Шияна та інших. У роботі [5] розглянуто функціональну специфіку професійної компетенції, у публікаціях [3], [4] – ієрархію компетентностей учителя фізичної культури. Аналіз наукової літератури дає підставу констатувати, що проблема компетентнісного підходу до професійної підготовки вчителя фізичної культури ще не отримала належного теоретичного обґрунтування та практичної апробації.

Теоретичні основи компетентнісного підходу щодо підготовки вчителя фізичної культури визначаються сутністю понять, покладених в основу їх розробки. У своєму дослідженні ми дотримуватимемося однієї з найбільш відомих моделей компетентнісного підходу, розробленої в рамках програми TUNING («Настройка освітніх структур»), спрямованої на реалізацію цілей Болонської декларації на університетському рівні, яка ставить завдання «визначення точок конвергенції й вироблення загального розуміння змісту кваліфікацій за рівнями в термінах компетенцій і результатах навчання» [8, 32]. Нині системи освіти різних країн Європи, у т. ч. й України, при всій їх

культурно-національній різноманітності та специфіці економічного розвитку характеризують дві тенденції а саме: – по-перше, перехід до професійних стандартів, що ґрунтуються на високих результатах; – по-друге, системний опис кваліфікацій у термінах професійних компетенцій. Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти у 2008 р. розроблено «Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти», в основу нового покоління якого покладено компетентнісний підхід через формування нової системи діагностичних засобів із переходом від оцінки знань до оцінки компетенцій та визначення рівня компетентності в цілому [2; 2–8]. Запропоноване в європейському проекті TUNING поняття «компетенцій» уключає не тільки когнітивну й операційно-технологічну складові частини, але й мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову сторони (результати освіти, знання, уміння, систему ціннісних орієнтацій). У формуванні компетенції вирішальну роль відіграє не тільки зміст освіти, а й організація освітнього процесу, освітні технології, уключаючи самостійну роботу студентів тощо. Треба підкреслити узагальнений, інтегральний характер поняття «компетенція» стосовно понять «знання, уміння», «навички».

За визначенням Отравенко О. *компетентнісний підхід у освіті* – це сучасна концепція навчання, яка орієнтується не просто на передачу знань, а на формування у здобувачів освіти компетенцій – інтегрованих спроможностей застосовувати знання, уміння, навички, а також особистісні якості у реальних життєвих ситуаціях [17, с. 163] (таблиця 1.2.):

Таблиця 1.2.

Основні ідеї компетентнісного підходу

Ідея компетентнісного підходу	Її особливість
Фокус на результатах	Важливо, що учень може робити, а не лише

навчання	що він знає
Інтеграція знань і практики	Навчання має поєднувати теоретичні знання з практичними вміннями
Розвиток ключових компетентностей	Таких як комунікативна, соціальна, інформаційна, професійна, мотиваційна тощо
Індивідуалізація навчання	Врахування особливостей, потреб і здібностей кожного учня.
Підготовка до реального життя	Формування здатності адаптуватися та ефективно діяти у різних життєвих і професійних ситуаціях

Вчитель не просто дає інформацію, а створює умови для розвитку компетенцій – навчає учня мислити, вирішувати проблеми, співпрацювати з іншими, приймати відповідальні рішення.

Компетентнісний підхід у системі вищої педагогічної освіти є одним із провідних напрямів модернізації освітнього процесу як в Україні, так і у світі. Вітчизняна система освіти активно впроваджує цей підхід, орієнтуючись на формування у майбутніх педагогів не лише теоретичних знань, а й практичних компетенцій, необхідних для ефективної професійної діяльності. В Україні створюються стандарти вищої освіти, які акцентують увагу на результатах навчання – компетентностях, що відповідають вимогам сучасного суспільства і ринку праці [19, с. 131].

Зарубіжний досвід свідчить про те, що компетентнісний підхід є основою багатьох освітніх реформ, зокрема в країнах Європейського Союзу, Північної Америки, Азії. Тут система вищої педагогічної освіти широко використовує моделі, що поєднують академічну підготовку з практичним досвідом, стажуваннями, інтерактивними методиками та оцінюванням професійних компетентностей [26]. Особлива увага приділяється розвитку критичного мислення, комунікації, здатності до саморозвитку та адаптації до змін (таблиця 1.3.):

Таблиця 1.3.

**Порівняння вітчизняного та зарубіжного досвіду впровадження
компетентнісного підходу у вищій педагогічній освіті**

Критерій	Вітчизняний досвід (Україна)	Зарубіжний досвід
Основна мета	Формування професійних компетентностей, орієнтація на практичну діяльність майбутніх педагогів	Формування ключових компетенцій, інтеграція теорії та практики, розвиток критичного мислення
Освітні стандарти	Орієнтовані на результати навчання (компетентності), затверджені національними нормативами	Європейські рамки кваліфікацій (EQF), акредитації, міжнародні стандарти
Методики навчання	Традиційні лекції, практичні заняття, окремі елементи інтерактивних методів	Активні методики: проєктна діяльність, проблемне навчання, стажування, симуляції
Практична підготовка	Обмежена кількість практичних стажувань, переважно в межах навчального закладу	Розвинена система практики в школах, включення наставництва і супервізії
Інновації в навчанні	Поступове впровадження ІКТ, адаптація міжнародних практик	Активне використання цифрових технологій, онлайн-курсів, гейміфікації
Проблеми та виклики	Недостатній рівень практичної підготовки, нестача ресурсів, потреба у методичній підтримці	Адаптація до швидких змін, потреба у безперервному професійному розвитку
Роль викладача	Традиційна роль – носій знань і контролер навчального процесу	Ментор, фасилітатор, модератор, партнер у навчанні
Соціальний аспект	Акцент на національні особливості, врахування специфіки української школи	Орієнтація на міжкультурну компетентність, інклюзію, соціальну відповідальність

Таким чином, як в Україні, так і за кордоном, компетентнісний підхід у педагогічній освіті забезпечує формування всебічно підготовлених фахівців, здатних ефективно діяти в різних освітніх умовах, зокрема й у контексті інклюзії та новітніх викликів суспільства. Водночас, вітчизняна система має свої особливості та виклики, пов'язані з адаптацією міжнародних стандартів до національних реалій, що потребує подальшого вдосконалення і розвитку.

Використання компетентнісного підходу у системі вищої педагогічної освіти, незважаючи на його перспективність та актуальність, супроводжується низкою проблем, які знижують ефективність його впровадження на практиці.

Однією з ключових проблем є *формалізм у впровадженні компетентнісного підходу*. Часто у вищих педагогічних закладах декларується перехід до компетентнісної моделі навчання, але фактично продовжують домінувати знаннєво-орієнтовані підходи, при яких студенти отримують теоретичну інформацію без достатнього розвитку практичних умінь і рефлексивних навичок.

Іншою суттєвою проблемою є *недостатня підготовленість викладачів* до реалізації компетентнісного підходу. Багато педагогів вищої школи не мають достатнього методичного забезпечення та досвіду для роботи за новими освітніми моделями, не володіють сучасними інноваційними технологіями, які необхідні для формування компетентностей студентів.

Також спостерігається *недостатній зв'язок між теорією та практикою* у навчальному процесі. Професійні компетентності не можуть бути сформовані виключно через засвоєння теоретичних знань – вони потребують систематичного застосування в умовах, наближених до реального професійного середовища. Проте навчальні програми часто не містять достатньої кількості практичних завдань, тренінгів, проєктної діяльності чи педагогічного моделювання [25, с. 426].

Серйозною перешкодою є і *відсутність чітких критеріїв та методів оцінювання рівня сформованості компетентностей*. Через це складно об'єктивно оцінити якість професійної підготовки та ефективність застосування компетентнісного підходу в конкретному закладі освіти.

Окрему проблему становить *неефективна комунікація між закладами вищої освіти і замовниками кадрів* – школами, ліцеями, спортивними установами. Це призводить до того, що зміст підготовки студентів не завжди відповідає реальним потребам сучасної освіти та запитам роботодавців.

Також варто враховувати *низький рівень мотивації студентів до самостійної пізнавальної діяльності*, що гальмує процес формування ключових і професійних компетентностей, особливо в умовах великої академічної свободи та вимог до самостійності в навчанні.

Таким чином, незважаючи на визнану важливість компетентнісного підходу, його реалізація у системі вищої педагогічної освіти потребує комплексного вирішення ряду організаційних, методичних, кадрових і мотиваційних проблем.

Компетентнісний підхід у освіті є ключовим чинником формування у здобувачів освіти не лише знань, а й практичних умінь, навичок і ціннісних ставлень, що забезпечують їхню здатність ефективно діяти в реальних життєвих і професійних ситуаціях. Такий підхід сприяє більш глибокому та усвідомленому навчанню, індивідуалізації освітнього процесу та підготовці учнів до викликів сучасного світу, роблячи освіту більш практично орієнтованою і цілісною.

– компетентність – це інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника ЗВО для виконання діяльності в певних професійних та соціально-особистісних предметних областях (компетенціях), який визначається необхідним обсягом і рівнем знань та досвіду в певному виді діяльності; – компетенція включає знання й розуміння (теоретичне знання академічної області, здатність знати та розуміти), знання як діяти

(практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), знання як бути (цінності як невід’ємна частина способу сприйняття та життя з іншими в соціальному контексті).

Це предметна область, у якій індивід добре обізнаний і в якій він проявляє готовність до виконання діяльності;

- ключові компетенції (міжпредметні та надпредметні), що визначаються як здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв’язувати актуальні індивідуальні, соціальні та інші проблеми;

- професійні компетенції – це компетенції (загальнопрофесійні; спеціалізовано-професійні), які мають узагальнений характер, притаманний професіоналу й визначаються вимогами конкретних професійних стандартів на основі європейських аналогів та кваліфікаційною характеристикою професії працівника.

Таким чином, застосування компетентнісного підходу до професійної підготовки випускників ЗВО припускає досягнення інтегрованого кінцевого результату освіти, який може розглядатися як сформованість у випускника ключових [6] і професійних компетенцій [1; 2] як єдності узагальнених знань та вмінь, універсальних здатностей і готовності до розв’язання великих груп завдань – від особистих до соціальних, професійних і спеціальних професійних компетенцій, що визначають володіння власне професійною діяльністю на достатньо високому рівні, готовність до інновацій у професійній галузі. Це потребує розробки якісно нової методичної системи, яка б ураховувала взаємний вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на її розвиток та спрямованості на набуття майбутнім учителем фізичної культури необхідних компетенцій і подальший саморозвиток у професійній діяльності. Поведінку комплексних, складних систем, а також особливості їхньої взаємодії з довкіллям неможливо пояснити однією причиною, оскільки на систему завжди впливає сукупність декількох чинників [1]. Тому, щоб

компетентнісно-орієнтована методична система професійної підготовки вчителя фізичної культури була функціональною, вона має враховувати характер соціального замовлення на підготовку висококваліфікованих компетентних учителів фізичної культури, цілі, принципи й зміст професійної підготовки студентів, а також обов'язково містити елементи планування, контролю, аналізу та коригування педагогічного процесу (зворотні зв'язки). Якщо говорити про професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури, то за компетентнісного підходу зв'язок компонентів методичної системи відмінний від простого ієрархічного підпорядкування зверху вниз. Схема є складною, відкритою, динамічною, за результатами проміжного контролю може бути доповнена новими компонентами й складниками

Висновки до розділу 1

Компетентнісний підхід є ключовим елементом модернізації вищої педагогічної освіти, що забезпечує формування у майбутніх учителів не лише теоретичних знань, а й практичних умінь, ціннісних орієнтирів і готовності до ефективної професійної діяльності в різноманітних освітніх умовах. Вітчизняна система освіти поступово інтегрує цей підхід, адаптуючи міжнародні стандарти з урахуванням національних особливостей і викликів, зокрема у сфері інклюзивної освіти та розвитку педагогічної майстерності.

Зарубіжний досвід демонструє високу ефективність комплексного впровадження компетентнісного підходу, де поєднуються сучасні методики навчання, практична підготовка, використання інноваційних технологій та гнучкі форми оцінювання. Особлива увага приділяється розвитку критичного мислення, соціальних і комунікативних компетенцій, що є важливими у глобалізованому світі.

Незважаючи на відмінності, обидва досвіди підкреслюють необхідність безперервного професійного розвитку педагогів, адаптації освітніх програм до сучасних вимог та створення умов для інтеграції теорії і практики. Таким чином, подальший розвиток компетентнісного підходу в українській педагогічній освіті має базуватися на використанні кращих світових практик з урахуванням локального контексту для підготовки конкурентоспроможних і соціально відповідальних фахівців.

Отже, компетентнісний підхід дає змогу уявити професійну компетентність учителя фізичної культури, що складається з низки компетенцій, які можуть бути об'єктивно спостережені, із певною точністю виміряні й цілеспрямовано сформовані в освітньо-професійному процесі. Засновуючись на результатах робіт та інших, ми виділяємо такі основні характеристики професійної компетентності вчителя фізичної культури: – особистісно-гуманна орієнтація; – здатність до системного бачення педагогічної реальності у сфері фізичної культури й системних дій у професійно-педагогічній ситуації; – володіння сучасними педагогічними методиками (технологіями), пов'язаними з культурою комунікації, взаємодії з інформацією та її передачі учням; – здатність до інтеграції вітчизняного, зарубіжного, історичного й сучасного інноваційного фізкультурно-оздоровчого досвіду; – креативність у професійній сфері; – наявність рефлексивної культури.

Компетентнісний підхід дає змогу реалізувати в освітньому процесі основні положення професійної підготовки вчителя фізичної культури – засвоєння й реалізація в професійній підготовці нормативів праці та поведінки, напрацьовані в процесі культурно-історичного розвитку суспільства; – особистісно-професійний розвиток студента, який розглядається як результат установалення взаємозв'язку між двома лініями переходів: «повноцінна діяльність – повноцінний інтелект – повноцінна

особистість» та «повноцінна спільна діяльність – повноцінний колектив – повноцінна особистість»; – наступність у формуванні різних рівнів самосвідомості особистості (професійної, духовної й фізичної), які обумовлюють становлення її світогляду; – системну організацію навчально-виховного процесу, що передбачає виконання двох взаємопов’язаних вимог: планомірне формування цілісної професійної діяльності й цілісної особистості.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

2.1. Організація і методика дослідження

Метою нашого експериментального дослідження було визначення рівня сформованості професійних компетентностей у студентів, які навчаються за спеціальністю «Фізична культура», та виявити фактори, що впливають на цей процес.

Об'єкт дослідження: процес формування професійних компетентностей у майбутніх учителів фізичної культури.

Предмет дослідження: рівень і структура професійних компетентностей студентів факультету фізичного виховання.

2.2. Характеристика вибірки, етапів і методів оцінювання рівня компетентностей

Дослідження проводилося на базі національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, де навчаються студенти 3–5 курсів спеціальності «Фізична культура». Загальна кількість учасників – 60 студентів.

Методи дослідження:

1. Аналіз документів: вивчення навчальних планів, програм, нормативних документів щодо компетентнісних вимог до майбутніх учителів фізичної культури.

2. Тестування і анкетування: розроблено спеціальні опитувальники і тести для визначення рівня знань, умінь та ставлень, які формують професійні компетентності.

3. Спостереження: аналіз поведінки та активності студентів під час практичних занять і тренувань.

4. Інтерв'ю: проведення бесід зі студентами та викладачами для з'ясування суб'єктивних оцінок і виявлення проблемних аспектів.

5. Тематичний аналіз: обробка отриманих даних для виявлення тенденцій і взаємозв'язків між різними компонентами компетентностей.

Етапи дослідження:

1. Підготовчий етап: формулювання мети і завдань, розробка інструментарію дослідження, узгодження з навчальними закладами.

2. Основний етап: проведення опитувань, тестування, спостережень і інтерв'ю зі студентами.

3. Аналітичний етап: обробка та аналіз отриманих результатів, порівняння з нормативними вимогами.

4. Підсумковий етап: формулювання висновків і рекомендацій щодо вдосконалення процесу формування професійних компетентностей.

2.3. Аналіз результатів констатувального етапу дослідження

Проведений констатувальний етап дослідження дозволив виявити поточний рівень сформованості професійних компетентностей у студентів спеціальності «Фізична культура». За результатами анкетування, тестування та спостережень були отримані наступні ключові висновки.

По-перше, рівень теоретичної підготовки студентів є задовільним: більшість респондентів володіють базовими знаннями з анатомії, фізіології, методики викладання фізкультури, що підтверджується результатами тестування (середній бал 75%). Водночас, помітні прогалини у глибині

розуміння окремих аспектів педагогічної діяльності та адаптації навчальних програм до індивідуальних потреб учнів (таблиця 2.1.):

Таблиця 2.1.

**Рівень теоретичної підготовки студентів
(за результатами тестування)**

Показник	Відсоток студентів	Коментар
Володіння базовими знаннями (анатомія, фізіологія, методика)	75%	Загальний рівень задовільний
Глибина розуміння педагогічних аспектів	55%	Прогалини в окремих темах
Знання адаптації навчання до індивідуальних потреб учнів	45%	Необхідно покращувати

По-друге, практична складова компетентностей формується недостатньо систематично. Спостереження показали, що частина студентів має труднощі з застосуванням теоретичних знань під час проведення уроків і тренувань, зокрема у плануванні занять та організації навчального процесу. Лише 40% студентів продемонстрували впевненість і готовність до самостійного проведення уроків з урахуванням різних груп учнів (таблиця 2.2.):

Таблиця 2.2.

**Рівень сформованості практичних компетентностей
(за результатами спостережень)**

Показник	Відсоток студентів	Коментар
Упевненість у проведенні уроків	40%	Недостатньо систематична практика

Здатність до планування занять	50%	Потребує подальшого розвитку
Організація навчального процесу	45%	Труднощі у застосуванні теорії на практиці

По-третє, розвиток комунікативних і соціальних компетентностей відбувається нерівномірно. Анкетування виявило, що близько 60% студентів мають труднощі у налагодженні ефективної взаємодії з учнями та колегами, що може впливати на якість педагогічної діяльності в майбутньому (таблиця 3.3.):

Таблиця 3.3.

**Рівень розвитку комунікативних і соціальних компетентностей
(за результатами анкетування)**

Показник	Відсоток студентів	Коментар
Ефективна взаємодія з учнями	60%	Виявлені труднощі у спілкуванні
Взаємодія з колегами та іншими учасниками	55%	Потребує розвитку командної роботи
Вміння працювати в інклюзивному середовищі	50%	Необхідна додаткова підготовка

По-четверте, мотиваційний аспект виявився відносно високим: більшість студентів (понад 80%) висловили зацікавленість у професії та бажання розвиватися, проте відзначається потреба у додатковій підтримці та методичному супроводі з боку викладачів (таблиця 3.4.):

Таблиця 3.4.

Показник	Відсоток студентів	Коментар
Зацікавленість у професії	80%	Висока мотивація
Бажання професійного розвитку	85%	Позитивна

		налаштованість
Потреба у методичній підтримці	70%	Вимагає активної допомоги від викладачів

Загалом, результати констатувального етапу свідчать про необхідність удосконалення навчального процесу, особливо в частині практичної підготовки, розвитку комунікативних навичок та формування умінь адаптувати освітній процес під індивідуальні потреби учнів. Це дозволить підвищити рівень професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури і забезпечити їхню готовність до сучасних викликів освітньої діяльності.

2.4. Визначення проблем та труднощів у реалізації компетентнісного підходу

Визначення проблем та труднощів у реалізації компетентнісного підходу

1. Нестача методичної підтримки та навчальних матеріалів. Відсутність чітко структурованих програм, адаптованих під компетентнісний підхід, ускладнює впровадження нових методик навчання. Вчителі та викладачі часто не мають достатньо інструментів і ресурсів для якісного формування компетенцій.

2. Обмежена практична підготовка. Недостатній обсяг практичних занять, стажувань і можливостей для реалізації набутих знань у реальних умовах призводить до низького рівня сформованості практичних компетентностей у студентів.

3. Проблеми з оцінюванням компетентностей. Відсутність єдиної, чіткої системи оцінювання професійних компетентностей ускладнює

об'єктивне визначення рівня їхнього формування, що знижує ефективність зворотного зв'язку і корекції навчального процесу.

4. Суперечності традиційних і нових підходів у навчанні. Традиційна орієнтація на передачу знань і контроль часто конфліктує з вимогами компетентнісного підходу, що вимагає розвитку вмінь, навичок і самостійності учнів.

5. Недостатня мотивація учасників освітнього процесу. Іноді як викладачі, так і студенти мають низьку мотивацію до змін, що гальмує впровадження нових педагогічних технологій і методів.

6. Інфраструктурні та організаційні обмеження. Відсутність належного матеріально-технічного забезпечення, недостатня кількість кваліфікованих кадрів, а також бюрократичні перепони можуть уповільнювати впровадження компетентнісного підходу.

7. Індивідуальні особливості студентів. Різний рівень підготовки, мотивації, фізичних і психологічних особливостей ускладнюють стандартизацію навчального процесу і вимагають індивідуалізації підходів.

Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу, включаючи модернізацію навчальних програм, підвищення кваліфікації викладачів, удосконалення системи оцінювання, а також активне впровадження сучасних педагогічних технологій і практичних форм навчання.

Висновки до розділу 2

Загальні висновки щодо проблем і труднощів у реалізації компетентнісного підходу свідчать, що впровадження цього підходу в педагогічній освіті стикається з низкою значущих викликів. Основними з них є недостатня методична база та матеріально-технічне забезпечення, що ускладнює системне формування професійних компетентностей у студентів. Недостатній обсяг практичної підготовки і відсутність чітких критеріїв

оцінювання компетентностей негативно впливають на якість підготовки майбутніх учителів.

Також варто зазначити, що традиційні методи навчання, орієнтовані на передачу знань, часто не відповідають вимогам компетентнісного підходу, який передбачає розвиток практичних умінь та навичок, самостійності і критичного мислення. Мотиваційні бар'єри у студентів і викладачів, а також індивідуальні особливості учнів, вносять додаткові складнощі в організацію освітнього процесу.

Вирішення цих проблем потребує системних змін у змісті і методах педагогічної освіти, розробки ефективних методичних матеріалів, удосконалення системи практичної підготовки і оцінювання, а також підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Комплексний підхід дозволить підвищити якість підготовки майбутніх учителів, забезпечити їхню готовність до сучасних викликів і сприяти розвитку інноваційної та компетентнісно орієнтованої системи освіти.

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

3.1. Розробка педагогічних умов реалізації компетентнісного підходу у фаховій підготовці

Для ефективної реалізації компетентнісного підходу у підготовці майбутніх учителів фізичної культури ми створили певні педагогічні умови, які забезпечують цілісність, системність і практичну спрямованість навчального процесу. До таких умов належать:

1. Модернізація навчальних програм і методик. Впровадження компетентнісного підходу вимагає оновлення змісту навчальних дисциплін, інтеграції теоретичних знань з практичними навичками, а також включення міждисциплінарних тем. Програми мають бути спрямовані на формування ключових і фахових компетентностей, відповідно до сучасних освітніх стандартів і потреб ринку праці.

2. Активізація практичної підготовки. Забезпечення широкого спектра практичних занять, стажувань, тренінгів, де студенти мають змогу застосувати набуті знання на практиці, розвинути педагогічні уміння, комунікативні навички та вміння працювати в інклюзивному середовищі.

3. Використання інтерактивних і інноваційних методів навчання. Застосування проєктної діяльності, кейс-методів, рольових ігор, проблемного навчання, електронних ресурсів та інших активних форм сприяє розвитку критичного мислення, творчості та самостійності студентів.

4. Індивідуалізація навчального процесу. Врахування особистісних, професійних і психологічних особливостей студентів шляхом

диференційованого підходу, що дозволяє максимально ефективно розвивати компетентності кожного майбутнього вчителя.

5. Розвиток системи наставництва та супервізії. Запровадження практики менторства, де досвідчені викладачі або практикуючі педагоги підтримують студентів під час проходження практики, допомагаючи їм аналізувати власний досвід і удосконалювати професійні вміння.

6. Формування культури саморефлексії та самоосвіти. Виховання в студентів умінь критично оцінювати власну діяльність, виявляти прогалини у знаннях та навичках, а також розробляти індивідуальні плани професійного розвитку.

7. Удосконалення системи оцінювання компетентностей. Впровадження комплексних форм оцінювання, що включають не лише знання, а й практичні вміння, комунікативні навички, мотивацію та інші аспекти професійної компетентності. Використання портфоліо, самооцінювання, колективного оцінювання тощо.

8. Створення мотиваційного середовища. Формування позитивного ставлення студентів до навчання і професії через підтримку, заохочення, можливість участі у науково-практичних заходах, конкурсах і тренінгах.

Реалізація цих педагогічних умов сприятиме підвищенню якості фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури, забезпечить їхню готовність до професійної діяльності в умовах сучасної освіти та сприятиме формуванню компетентностей, необхідних для успішної педагогічної практики.

3.2. Впровадження інноваційних освітніх технологій (тренінги, кейси, проєктна діяльність)

В рамках експериментального дослідження з метою підвищення рівня сформованості професійних компетентностей майбутніх учителів фізичної

культури було здійснено впровадження комплексу інноваційних освітніх технологій, серед яких ключове місце посіли тренінги, кейс-методи та проєктна діяльність.

Тренінги використовувалися як інтерактивний засіб формування практичних умінь і комунікативних навичок. Вони створювали динамічне навчальне середовище, у якому студенти відпрацьовували педагогічні прийоми, навчалися ефективній взаємодії з учнями та колегами, а також адаптації до роботи в інклюзивному середовищі. Цей метод сприяв підвищенню мотивації та активізації самостійної діяльності учасників експерименту.

Кейс-методи застосовувалися для розвитку аналітичного мислення і вмінь розв'язання професійних ситуацій. Розбір реальних або змодельованих педагогічних кейсів дозволяв студентам поглибити розуміння складнощів освітнього процесу, формувати навички прийняття обґрунтованих рішень та прогнозування результатів своєї діяльності.

Проєктна діяльність стала ключовим компонентом формування організаційних і управлінських компетентностей. Студенти розробляли та реалізовували власні педагогічні проєкти, що включали планування занять, адаптацію вправ для учнів з особливими освітніми потребами, організацію спортивно-масових заходів. Це дозволяло розвивати вміння працювати в команді, нести відповідальність за результат, а також креативно підходити до розв'язання педагогічних завдань.

Застосування цих технологій у рамках експерименту створило умови для активного, осмисленого навчання, що сприяло не лише покращенню теоретичних знань, а й формуванню практичних компетентностей, необхідних для успішної педагогічної діяльності в умовах сучасної інклюзивної освіти.

Нами було проведено наступний комплекс інноваційних освітніх технологій для підготовки майбутніх учителів фізичної культури (таблиця 3.1.):

Таблиця 3.1.

**Інноваційні освітні технології для підготовки
майбутніх учителів фізичної культури**

Назва технології	Конкретний приклад застосування	Очікувані результати
Тренінги	Тренінг з методики проведення уроків з адаптованою гімнастикою для учнів з ООП	Відпрацювання практичних навичок, розвиток вміння адаптувати вправи під індивідуальні потреби учнів
Кейс-методи	Аналіз кейсу «Травматизм під час уроку фізкультури: причини та заходи профілактики»	Формування навичок аналізу ситуації, розробка заходів для зниження травматизму
Проектна діяльність	Розробка проєкту «Організація інклюзивного спортивного свята у школі»	Розвиток організаційних навичок, уміння працювати в команді та враховувати індивідуальні потреби учнів
Рольові ігри	Відтворення ситуації конфлікту між учнями під час уроку фізкультури та пошук шляхів його розв'язання	Покращення комунікативних навичок, уміння управляти конфліктами
Проблемне навчання	Обговорення завдання «Як організувати безпечні заняття фізкультурою для дітей з різними фізичними можливостями?»	Розвиток критичного мислення, здатності знаходити нестандартні рішення

Електронні ресурси	Використання відео-уроків з адаптованих вправ на онлайн-платформах для самостійного опрацювання	Підвищення якості засвоєння матеріалу, розвиток ІКТ-компетентностей
--------------------	---	---

Впровадження інноваційних освітніх технологій, таких як тренінги, кейс-методи, проєктна діяльність, рольові ігри, проблемне навчання та використання електронних ресурсів, сприяє ефективній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. Ці методи розвивають практичні навички, критичне мислення, комунікацію та здатність адаптуватися до інклюзивного середовища, що підвищує якість педагогічної діяльності і забезпечує безпеку учнів під час занять.

3.3. Проведення формувального етапу дослідження

Формувальний етап дослідження був спрямований на перевірку ефективності впровадження розробленої моделі профілактичної роботи з травматизму в інклюзивному освітньому середовищі під час уроків фізичної культури.

Даний етап проходив на базі Миколаївського національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, де були сформовані експериментальна та контрольна групи з числа.

В експериментальній групі застосовувалися спеціально розроблені педагогічні умови та інноваційні технології, спрямовані на формування у майбутніх учителів фізичної культури професійних компетентностей у сфері профілактики травматизму, зокрема:

- тренінги з безпеки в інклюзивному середовищі;
- використання кейс-методів та ситуаційного аналізу;

- проєктна діяльність, пов'язана з організацією безпечних уроків фізкультури;
- розробка адаптованих фізичних вправ для дітей з особливими освітніми потребами;
- застосування інтерактивних електронних платформ для візуалізації техніки безпечного виконання вправ.

Заняття в експериментальній групі проводилися з урахуванням розроблених профілактичних заходів, що включали як теоретичні, так і практичні блоки. Особлива увага приділялася формуванню в студентів умінь і навичок:

- аналізувати потенційні ризики на уроці фізичної культури;
- адаптувати зміст занять до потреб учнів з ООП;
- забезпечувати безпечне фізичне середовище;
- швидко реагувати на нестандартні або аварійні ситуації.

У контрольній групі заняття проводилися за традиційною програмою без залучення спеціально розроблених інноваційних методів профілактики травматизму.

Тривалість формувального етапу становила 12 тижнів. Після завершення експерименту було повторно проведено діагностику рівнів сформованості професійних компетентностей учасників обох груп за тими самими критеріями, що й на констатувальному етапі.

Результати були порівняні для визначення ефективності запропонованих підходів і педагогічних умов. Порівняльний аналіз засвідчив позитивну динаміку в експериментальній групі, що підтвердило гіпотезу дослідження.

3.4. Аналіз ефективності запропонованих заходів за результатами контрольного етапу

До початку експерименту результати в обох групах були приблизно однаковими. У контрольній групі 12% студентів мали високий рівень сформованості компетентностей, 50% – середній, 38% – низький. В експериментальній групі відповідно: 10% – високий рівень, 48% – середній і 42% – низький. Це свідчить про порівнянний стартовий рівень підготовки студентів у двох групах (таблиця 3.2.):

Таблиця 3.2.

**Рівень сформованості професійних компетентностей
(до експерименту)**

Рівень сформованості	Експериментальна група (%)	Контрольна група (%)
Високий	10	12
Середній	48	50
Низький	42	38

Після завершення формувального етапу у експериментальній групі спостерігалася значна позитивна динаміка. Частка студентів із високим рівнем зростає з 10% до 38%, із середнім – з 48% до 54%, тоді як кількість студентів із низьким рівнем зменшилась майже в п'ять разів – з 42% до 8%. У контрольній групі позитивні зміни були незначними: високий рівень підвищився лише на 6% (до 18%), а низький рівень знизився з 38% до 30% (таблиця 3.3.):

Таблиця 3.3.

**Рівень сформованості професійних компетентностей
(до експерименту)**

Рівень сформованості	Експериментальна група (%)	Контрольна група (%)
Високий	38	18

Середній	54	52
Низький	8	30

Порівняльний аналіз динаміки показав, що в експериментальній групі зростання показників сформованості професійних компетентностей було значно вищим, ніж у контрольній. Це свідчить про ефективність застосованої системи інноваційних педагогічних технологій (тренінгів, кейс-методів, проєктної діяльності тощо), яка забезпечила більш глибоке засвоєння знань, розвиток практичних навичок та підвищення готовності студентів до професійної діяльності в інклюзивному середовищі (рис. 3.1.):

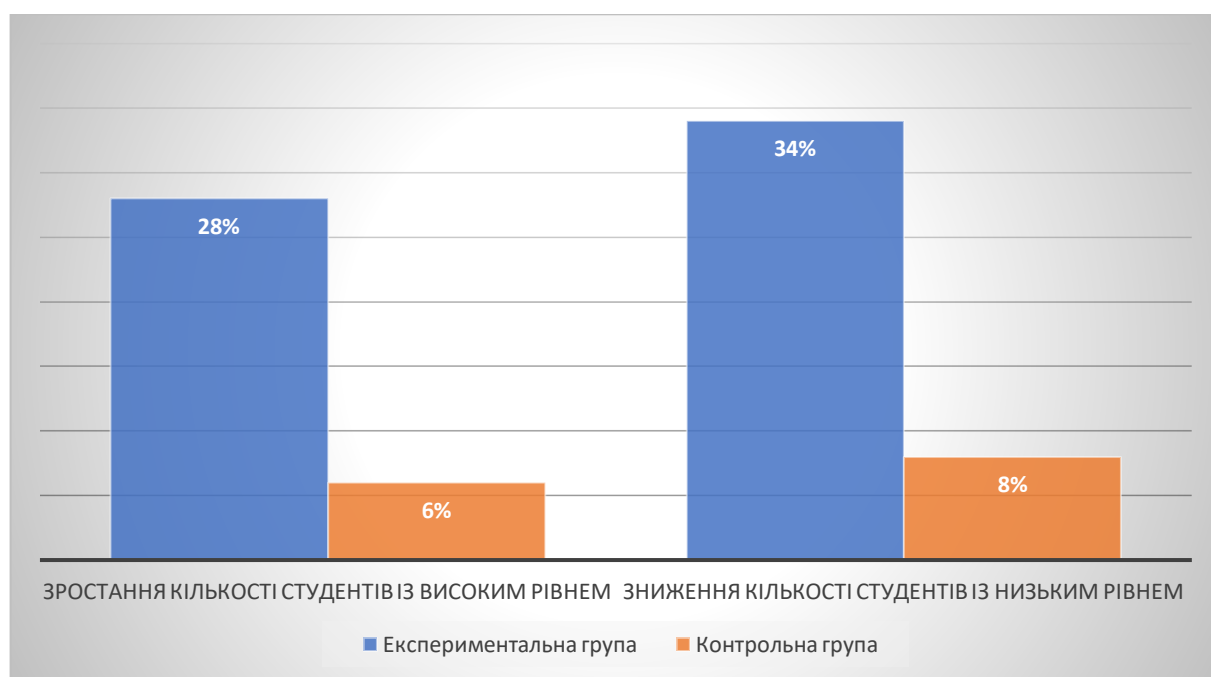

Рис.3.1. Динаміка зростання рівня професійної компетентності

Найбільші зрушення спостерігалися у сферах безпекової грамотності та роботи з дітьми з ООП – саме ці компетентності були основною ціллю експериментального впливу (рис. 3.2.):

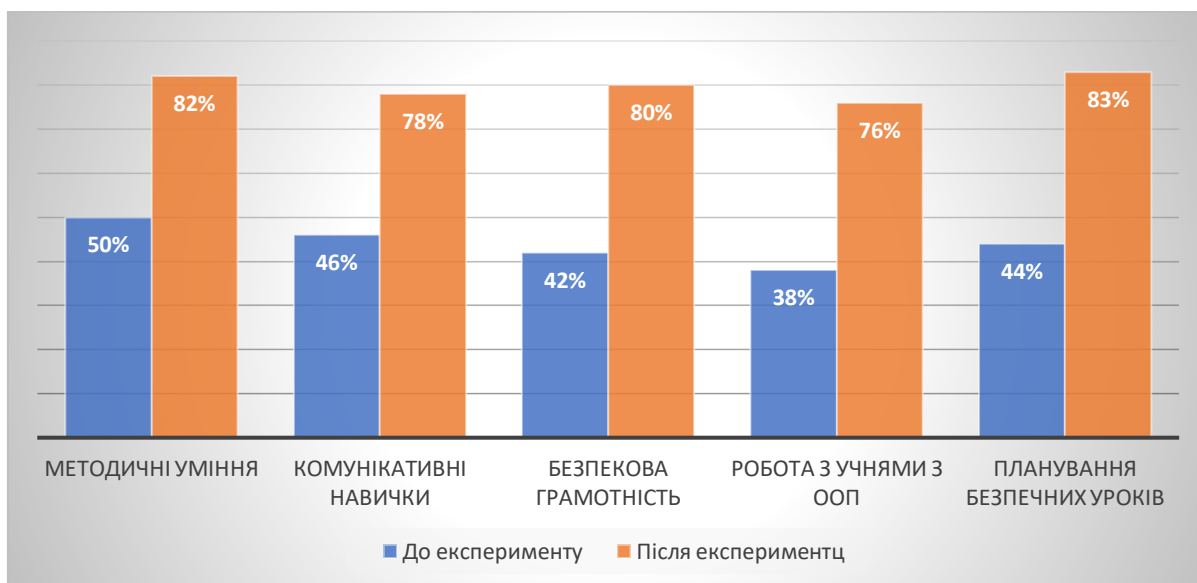

Рис. 3.2. Динаміка сформованості окремих компонентів професійних компетентностей

Таким чином, результати формувального етапу підтверджують доцільність впровадження інноваційних підходів у підготовку майбутніх учителів фізичної культури з метою підвищення ефективності профілактики травматизму та загального рівня професійної підготовки.

Результати формувального етапу дослідження свідчать про високу ефективність упроваджених профілактичних заходів та інноваційних освітніх технологій. Значні позитивні зміни в експериментальній групі як за загальним рівнем професійної підготовки, так і за окремими компетентнісними компонентами, підтверджують доцільність подальшого використання цих методик у системі підготовки майбутніх учителів фізичної культури, особливо з акцентом на безпечне фізичне виховання в інклюзивному середовищі.

Висновки до розділу 3

Проведене експериментальне дослідження дозволило оцінити ефективність розроблених педагогічних умов, інноваційних освітніх технологій та профілактичних заходів, спрямованих на підвищення рівня професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у контексті профілактики травматизму в інклюзивному середовищі.

На констатувальному етапі було виявлено, що значна частина студентів має недостатній рівень сформованості компетентностей, необхідних для забезпечення безпечного освітнього процесу в умовах інклюзії, зокрема щодо адаптації фізичних вправ, передбачення та запобігання ризикованим ситуаціям, а також ефективної комунікації з учнями з ООП.

Формувальний етап показав, що впровадження таких освітніх технологій, як тренінги, кейс-методи, рольові ігри, проєктна діяльність та використання цифрових ресурсів, позитивно вплинуло на розвиток практичних навичок, професійного мислення, комунікативних здібностей і безпекової культури майбутніх учителів.

Порівняльний аналіз результатів контрольної та експериментальної груп виявив:

- значне зростання кількості студентів із високим рівнем професійних компетентностей у експериментальній групі (з 10% до 38%);
- суттєве зниження кількості студентів із низьким рівнем (з 42% до 8%);
- покращення знань і практичних умінь у таких напрямках, як планування безпечних уроків, адаптація вправ до можливостей учнів з ООП, виявлення ризиків та їх профілактика.

Таким чином, результати дослідження підтвердили ефективність запропонованої моделі профілактичної роботи з травматизму, а також доцільність впровадження компетентнісного підходу в професійну підготовку вчителів фізичної культури, особливо в умовах інклюзивного освітнього середовища.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження теоретичних засад і практичної реалізації компетентнісного підходу в підготовці майбутніх учителів фізичної культури були отримані важливі науково обґрунтовані результати, які дозволяють сформулювати такі узагальнені висновки:

1. Компетентнісний підхід виступає провідною концептуальною основою сучасної педагогічної освіти, яка орієнтована не лише на засвоєння знань, а на формування здатності їх застосовувати в реальних професійних умовах. У контексті фізичного виховання це означає підготовку педагога, здатного забезпечити ефективний, безпечний та інклюзивний освітній процес.

2. Встановлено, що професійна компетентність учителя фізичної культури є інтегрованим утворенням, яке охоплює такі компоненти, як теоретичні знання, методичні уміння, практичні навички, ціннісні орієнтири, педагогічне мислення та здатність до саморефлексії. Особливе значення у цьому процесі має готовність працювати в інклюзивному середовищі та забезпечувати безпеку здобувачів освіти.

3. Аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду показав, що найуспішніші моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури базуються на поєднанні теоретичного навчання з практичним досвідом, широким використанням активних і інтерактивних методів навчання, зокрема: кейс-методів, проєктної діяльності, тренінгів, рольових ігор тощо.

4. Констатувальний етап експериментального дослідження підтвердив, що рівень сформованості професійних компетентностей у студентів є недостатнім для ефективної реалізації завдань Нової української школи, особливо в умовах інклюзивної освіти. Значна частина майбутніх учителів потребує додаткової підготовки у сфері профілактики травматизму, планування адаптованих занять і комунікації з учнями з ООП.

5. Розроблені та апробовані педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу (зокрема: впровадження інноваційних технологій, формування мотиваційної складової, практична спрямованість підготовки, створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища) показали свою ефективність у процесі формувального етапу дослідження.

6. Застосування тренінгів, кейс-методів, проєктної діяльності та використання цифрових освітніх ресурсів дало змогу досягти значного зростання рівня професійної компетентності студентів експериментальної групи. Зокрема, спостерігалось зменшення кількості студентів із низьким рівнем підготовки, а кількість тих, хто досяг високого рівня, зростає більш ніж утричі.

7. Дослідження підтвердило, що компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури є дієвим засобом формування професіоналів нового покоління, здатних до інноваційної діяльності, гнучкого мислення, педагогічного партнерства та відповідального ставлення до безпеки й розвитку кожного здобувача освіти.

Таким чином, результати кваліфікаційної роботи підтверджують актуальність обраної теми, наукову обґрунтованість запропонованих рішень та практичну значущість отриманих результатів. Отримані висновки можуть бути використані в навчальному процесі закладів вищої педагогічної освіти, у підвищенні кваліфікації вчителів фізичної культури та впровадженні сучасних підходів до формування професійної майстерності педагогів в умовах Нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманюк С.І. Критерії, показники і рівні готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. *Фізико-математична освіта*. 2020. Вип. 2 (24), Ч. 2. С. 57–61.
2. Ашанін, В.С., Філенко, Л.В. Інформаційна компетентність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту». *Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії*. К.: НУФВСУ, 2018. С. 126-128.
3. Башевець Н. Г. Здоров'язбережувальна технологія навчання майбутніх учителів фізичної культури в умовах інформатизації освіти : дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.02 – «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)» ; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2018. 241 с.
4. Безкопильний О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика : *монографія*. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 552 с.
5. Вітюк В.В. Готовність педагогів до змін в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». Педагогічний пошук. 2017. № 2 (94). С. 3–6.
6. Гарбар Д.О. Обґрунтування програми формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у процесі фахової підготовки. *Фізична культура, спорт і здоров'я нації*. № 14. 2025. С. 107-113.
7. Грибан Г. Л. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності в загальноосвітній школі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 3К (176)*. 2024. С. 190–194. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).41](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).41)

8. Данишко О. Удосконалення предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Витоки педагогічної майстерності*. № 28. 2021. С. 55-63.
9. Загальнонаціональна програма «Здорова Україна». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/model-zdorovoyishkoli-skladova-programi-prezidenta-zdorova-ukrayina>
10. Карасевич С. А. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності у закладах загальної середньої освіти, монографія. *Уманський держ. пед. унів-т імені Павла Тичини*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 204 с.
11. Компетентність учителя фізичної культури в контексті вимог нової української школи / А. Кашуба та ін. *Інноватика у вихованні*. 2023. Вип. 18. С. 186–196.
12. Котова О.В., Сопотницька О.В. Теоретичні та методичні засади системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до педагогічної діяльності. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2020. № 1 (332). С. 237–243.
13. Кузнєцова О. Т. Оздоровчі технології у фізичному вихованні студентів: теорія, методика, практика : *монографія*. Рівне, 2018. 416 с.
14. Кучай О. В., Біда О. А., Кучай Т. П. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до групової взаємодії учнів. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 2(20) 2024. С. 726–732. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-2\(20\)-726-732](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-2(20)-726-732)
15. Мельник І. Соціально-комунікативна компетентність фахівця із фізичного виховання в умовах нової української школи. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2020. № 13. С. 195–205. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223100>.
16. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навчальний посібник. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.

17. Омельчук О.В., Дьоміна Ж.Г. Особливості формування екологічної компетентності майбутнього учителя фізичної культури для роботи в НУШ. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. 2024. Вип. 6 (179). С. 161–165.
18. Отравенко О.В. Компетентнісний підхід як складова частина якісної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2018. № 4(2). С. 21–29.
19. Пелипась Д.С. Готовність майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-патріотичної діяльності. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 2 (340), Ч. I. С. 127–138.
20. Петренко Ю.І. Інформаційна компетентність майбутніх фахівців з фізичної культури як складова їх професійної підготовки. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту*. № 2. 2018. С. 222–226.
21. Приймак С.Г. Професійна діяльність учителя фізичної культури. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки. Випуск 43*. 2020. С. 131–140. DOI: 10.31376/2410-0897-2020-2-43-131-140
22. Скачедуб Н.М. Педагогічні умови формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі професійної підготовки. *Олімпійський та параолімпійський спорт*. № 2. 2023. С. 126–131.
23. Трачук С. В., Дєдх М. О., Бричук М.С., Воробйов М. І., Енчень Ван. Інформаційно-цифрові технології в практичній діяльності вчителів фізичного виховання Китаю. *Олімпікус*. 2024, № 2, С. 206–219. <https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-2.26>

24. Хома Т.В. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. № 3. 2024. С. 105-112.
25. Царук В. Готовність майбутнього вчителя фізичної культури до формування здоров'язберезувальної компетентності школярів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2021. Вип. 3К (131). С. 425–428.
26. Filenko, L., Ashanin, V., Basenko, O., Petrenko, Y., Poltoratska, G., Tserkovna, O., Kalmykova, Y., Kalmykov, S., Petrenko, Y. (2017). «Teaching and learning informatization at the universities of physical culture». *Journal of Physical Education and Sport*, 17(4), 2454-2461.